

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์: พื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ Experiential Learning: A Safe Space for Learning

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ^{1*} เทวธิดา ชันคามโกชก² ยศวีร์ อิ่มมโนทัย³
และ โสภา อ่อนโอภาส⁴

Somporn Rungreangkulkij^{1*} Tawatida Khankamphoch²
Yotsavee Aimanothai³ and Sopa Onopas⁴

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{2,3} นักวิชาการอิสระ

⁴ สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์

¹ Faculty of Nursing Khon Kaen University

^{2,3} Freelance Consultant

⁴ Social Work Professions Council

*E-mail: somrun@kku.ac.th

Received: Jul 17, 2019

Revised: May 05, 2020

Accepted: Mar 12, 2020

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่ได้รับการนิยามในอุดมศึกษา ความรู้สึกปลอดภัยที่จะพูด หรือ แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เรียนในชั้นเรียนมีความสำคัญในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ บทความวิจัยเชิงคุณภาพนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบที่สำคัญของพื้นที่ปลอดภัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนและผู้สอน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน และ นักศึกษา เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และ สทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้สอนใช้วิธีหลากหลายในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ เช่น การจัดที่นั่งแบบวงกลม การฟังด้วยหัวใจ และ การกำหนดข้อตกลงในการเรียน 2) ผู้เรียน เข้าใจตัวเองและผู้อื่น กล้าแสดงออก สามารถนำความรู้ไปใช้นอกห้องเรียนได้ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนใกล้ชิดกัน สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนโครงการ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ให้กับผู้สอน รวมถึงสถานที่ในการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์

คำสำคัญ: การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้

Abstract

Experiential learning is currently a well-utilized instructional method in higher education. When students feel safe to speak or to share their experiences in a class, it makes the experiential learning effective. This qualitative study aims to describe components of a safe space that supports experiential learning and changes of students and teachers from the experiential learning. Key informants were teachers and undergraduate students. Data collection included in-depth interviews and focus groups. Content analysis was used for data analysis. The findings revealed 1) strategies for creating a safe learning environment consisting of a circular seating arrangement in the classroom, deep listening, and agreement on ground rules. 2) The changes in the students happened in multi-dimensions, including the understanding of self and others, the ability to be assertive, and the ability to apply knowledge to daily life. 3) The changes in the teachers

increase in a closer relationship with students. Recommendations from this study are that education institutions should support faculty members by providing training workshops on experiential learning and provide space for experiential learning.

Keywords: experiential learning, learning in century 21th, safe space learning

บทนำ

เป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติ ทักษะ และ ความรู้ รวมถึงมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น Puranan et al (2016) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์หรือการกระทำ และสนับสนุนให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ หรือวิธีคิดแบบใหม่ (Kitsfalvi and Oliver, 2015; Schwartz, 2012) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์ตรง ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพิจารณาทบทวนประสบการณ์ ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ โดยการทบทวนประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนจะถามความรู้สึกของผู้เรียนจากการทำกิจกรรม ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสร้างหลักการทั่วไป ผู้สอนตั้งคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ประสบการณ์ นำไปสู่การสร้างข้อสรุปหรือบทเรียน ทำให้

ผู้เรียนสามารถสร้างคำอธิบายเชิงหลักการได้ และ ขั้นตอนที่ 4 ชี้นำความรู้ไปปรับใช้ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะพิจารณาว่าตนเองสามารถนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างไร (Khuankaew, 2012; Bell, 2007) การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในชั้นเรียนสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การทำกิจกรรม การเล่นเกมส์ การแสดงบทบาทสมมติ กรณีศึกษา การเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การทำงานกลุ่ม การทำโครงการเดี่ยวหรือกลุ่ม เป็นต้น (Kitsfalvi and Oliver, 2015; Schwartz, 2012) เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสะท้อนคิดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ความรู้สึกปลอดภัยที่จะพูด หรือ แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย (Adams, 2007; Clapper, 2010; Kitsfalvi and Oliver, 2015) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของการสร้างความรู้สึกปลอดภัยในการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและผู้สอน

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูลมี 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นอาจารย์ที่สอนวิชาจิตวิทยาการให้การปรึกษาและความเป็นธรรมทางสังคมที่มารับการอบรมการนำรอบเพศภาวะและความเป็นธรรมทางสังคมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านการให้การปรึกษา ที่ทางแผนงาน สุขภาวะผู้หญิงและความเป็นธรรมทางเพศ สมาคมเพศวิถีศึกษา ได้จัดขึ้นจำนวน 6 คน และกลุ่มที่สองเป็น นิสิต นักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาจิตวิทยาการให้การปรึกษาที่อาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการสอนใน ภาคการศึกษาต้น และ ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 83 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ตัวอย่างคำถามแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ผู้สอนเช่น 1) อาจารย์ออกแบบการจัดการเรียนการสอนหัวข้อหัวข้อเพศภาวะ และความเป็นธรรมทางสังคมอย่างไร 2) ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อดังกล่าวเป็นอย่างไร ตัวอย่างคำถามแนวทางการสนทนากลุ่มกับนิสิต นักศึกษา เช่น 1) ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยค่ะ ว่าอาจารย์ออกแบบการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อเพศภาวะ และความเป็นธรรมทางสังคมอย่างไร 2) นิสิต/นักศึกษาคิดอย่างไรต่อวิธีการสอนของอาจารย์

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากคณบดีในสถาบันการศึกษาที่อาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการ ประสานงานกับอาจารย์เจ้าของวิชาจิตวิทยาการปรึกษา เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัย และ ขออนุญาตในการเก็บข้อมูล ขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน ประสานงานกับนิสิตนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาการให้การปรึกษา กับอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการ ในภาคการศึกษาต้น และภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560 เพื่อให้ผู้วิจัยชี้แจงโครงการวิจัย และรับอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย เมื่อได้อาสาสมัครที่เป็นนิสิต นักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมโครงการลงนามเข้าร่วมโครงการแล้ว ผู้วิจัยนัดหมายเวลาในการสนทนากลุ่มตามที่นิสิตนักศึกษาสะดวก ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการสนทนากลุ่มกับอาสาสมัครที่เป็นนิสิต นักศึกษา จำนวน 7 กลุ่มๆละ 8-10 คน ใช้เวลากลุ่มละ 60-90 นาที และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการฯที่ทางแผนฯจัดขึ้น 6 คนๆละ ประมาณ 90 - 120 นาที

วิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ เนื้อหา และ จัดหมวดหมู่เนื้อหา (content analysis) โดยผู้วิจัยอ่านข้อความจากการถอดเทปและจดบันทึกจำนวนหลายรอบเพื่อให้เกิด

ความเข้าใจเรื่องที่ต้องการศึกษา จากนั้นจะจัดกลุ่มข้อความตามประเด็นคำถาม โดยขีดเส้นใต้ประโยคหรือข้อความที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจัดกลุ่มข้อความตามลักษณะที่มีความหมายไปในทำนองเดียวกัน ให้รหัสข้อความ และนำมาจัดหมวดหมู่ (category) เพื่อสรุปเป็นประเด็นย่อย (subtheme) ที่มีเนื้อหาอยู่ในกลุ่มเดียวกันไว้ด้วยกันเป็นประเด็นหลัก (theme) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้กับกลุ่มอาจารย์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทุกคน

ผลการศึกษา

ผู้สอนทุกคนใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในการสอนหัวข้อเพศภาวะและความเป็นธรรมทางสังคม โดยมีวิธีการออกแบบการเรียนรู้หลากหลาย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม เช่น จักรวาลจัดสรร เส้นอำนาจ การใช้กลุ่มย่อยระดมสมอง การจับคู่ฝึกทักษะ เป็นต้น ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ power point ไว้สำหรับการสรุปการเรียนรู้ท้ายบทเรียน นอกจากการให้ผู้เรียนสะท้อนคิดจากประสบการณ์ที่เข้าร่วมแล้ว ผู้สอนได้มอบหมายให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนคิดจากการเรียนรู้หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง สำหรับบทความนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นองค์ประกอบการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและผู้สอน มีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้

การสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ ปลอดภัยที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์จึงมีความสำคัญมากในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ผู้สอนได้สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ผ่านทางกายภาพคือการจัดที่นั่งแบบวงกลมให้ผู้เรียนและผู้สอนนั่งในระดับเดียวกัน ทุกคนเห็นหน้ากันหมด และ ผ่านเครื่องมือในการเรียนรู้คือ การฟังด้วยหัวใจ การไม่ตัดสินคำตอบ และ การกำหนดข้อตกลงในการเรียน มีรายละเอียดดังนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

1.1 การจัดที่นั่งเป็นวงกลม

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนใช้การจัดที่นั่งเป็นวงกลม ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมองเห็นหน้ากันทุกคน และ ช่วยลดระยะห่างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ทำให้เกิดความใกล้ชิด เท่าเทียม ผ่อนคลาย และ ปลดปล่อยผู้สอนได้แบ่งปันประสบการณ์ ดังนี้

“เริ่มตั้งแต่รูปแบบการจัดห้องก่อนจัดโต๊ะเป็นวงกลม เด็กเขาบอกเลยว่า การนั่งเป็นวงกลมทำให้เขารู้เลยว่าทุกคนทำหน้ายังงี้ เด็กก็บอก ‘อันนี้คือสิ่งที่ดีที่สุด (การนั่งเป็นวงกลม)’ ว่าเป็นสิ่งที่เขากลัวมาก (การไม่เห็นสีหน้าเพื่อน) ถ้าสมมุติว่าเขาถามอาจารย์แล้วเพื่อนข้างหลัง มันเบะหน้าใส่ อันนี้เห็นสีหน้า’ เด็กใช้คำนี้แหละครับว่า ‘เราไม่ได้โชว์ใครคนเดียว เพราะเราถามไป ก็เห็นว่าคนอื่นมันก็ไม่เข้าใจ คือมันก็มีหน้า question mark เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าเรา question mark อยู่คนเดียว คนอื่นก็ question mark ด้วย’ เพราะฉะนั้น การจัดโต๊ะเป็นวงกลม ก็เลยเป็นการทำให้ตัวเองมั่นใจมากขึ้น ว่า อย่างน้อยที่สุดคือเด็กเขาได้ในลักษณะที่เขามั่นใจที่จะอยู่ในห้องเรียน” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

ในเรื่องนี้ผู้เรียนก็มีความเห็นว่าการจัดที่นั่งเป็นวงกลมทำให้ เห็นหน้าอาจารย์ผู้สอน เกิดความตั้งใจเรียนมากขึ้น ผู้เรียนมองเห็นหน้าเพื่อนทุกคน เกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะตอบคำถามเพราะสามารถเห็นปฏิกิริยาของเพื่อน ทำให้ไม่จินตนาการความคิดของเพื่อนที่มีต่อตนไปในทางลบ ทำให้เกิดความรู้สึกเท่าเทียมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนด้วยกันเอง ดังคำพูดจากสนทนากลุ่มของผู้เรียน

“ลักษณะการนั่งเรียน นั่งกับพื้นทำให้รู้สึกผ่อนคลาย เราได้ใกล้ชิดกับอาจารย์และสิ่งที่เราเรียนรู้อาจจะซึมซับได้ง่ายกว่า อาจารย์มองเห็นหน้าเราหมดทุกคน เวลานั่งเรียนแบบมีโต๊ะจะรู้สึกว่าเป็นทางการเกินไป และรู้สึกว่าเรามีโต๊ะกับอาจารย์มีโต๊ะจะกั้นความรู้สึก ซึ่ง

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

การได้นั่งข้างๆ หรือตรงข้ามอาจารย์ที่เป็นกลุ่มทำให้เราได้เข้าถึงแล้วก็
สิ่งที่เราไม่เข้าใจอาจารย์จะสังเกตได้ จะหาตัวอย่างมาประกอบ และ
อาจารย์จะไม่ละเลย อาจารย์จะรอให้ทุกคนมีส่วนร่วมจนกว่าจะครบต่อ
ให้เวลาจะนาน จะทำให้รู้สึกที่เราไม่เป็นคนที่ถูกลืม” (สนทนากลุ่ม
ผู้เรียน)

“การที่นั่งแบบเป็นวงกลม จะไม่มีข้างหน้า ข้างหลังครับ
อาจารย์ก็อยู่เท่าๆเรา ทำให้ความรู้สึกแบบ มันเท่าเทียมกันหมด ไม่ว่า
จะอาจารย์หรือลูกศิษย์” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

1.2 การฟังด้วยหัวใจ

หากเวลาเราพูด มีคนฟังเราด้วยหัวใจ ไม่ตัดสิน ย่อมทำให้เรารู้สึกว่าเรา
เป็นคนสำคัญ และรู้สึกปลอดภัยที่อยากจะเล่าเรื่องส่วนตัว หรือแบ่งปัน
ประสบการณ์ หรือแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกหรือผิด ผู้สอนได้
แบ่งปันความสำคัญของการฟังด้วยหัวใจ ดังนี้

“การฟังเฉย ๆ ไม่เห็นภาพค่ะ เพราะฉะนั้นการฟังต้องมี
กิจกรรมด้วย มีการทดลองจริง การฟังจริง ให้ได้ลองเป็นผู้ฟังจริงค่ะ ถ้า
ได้ทดลองจะช่วยให้เค้าได้ประสบการณ์ค่ะ เรื่องการฟังคิดว่าทุกคน
ต้องการซึ่งบางทีเค้าอาจไม่เคยมีผู้ฟังที่ดีในชีวิตเลยก็ได้ ดังนั้นพอเราให้
เค้าลองฝึกจริง ๆ คิดว่าทำให้เค้าเข้าใจง่ายค่ะ” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับ
อาจารย์ผู้สอน)

1.3 ไม่ตัดสินคำตอบของผู้เรียน

แม้แต่ตัวอาจารย์ผู้สอนเองก็ต้องไม่ตัดสินคำตอบของผู้เรียนทันที เพื่อ
ไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกไม่มั่นใจ กลัวที่จะตอบผิด แต่จะใช้วิธีการฟัง และ เมื่อรู้ว่าผู้เรียน
ยังเข้าใจไม่ถูกต้องก็ใช้วิธีการอธิบายเพิ่ม แทนการตัดสินบอกไปว่าผิด ดังคำพูด

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

“เวลาเด็กตอบ เราจะไม่รีบตัดสินคำตอบเขาว่าผิด เด็กจะมีความรู้สึก
ว่า อาจารย์ไม่เบลมเขา ไม่ตำหนิเขา ทำให้เขารู้สึกว่าเมื่อเขาจะแสดง
ความคิดเห็น เขากล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ไม่ทำให้เขารู้สึกว่า ถ้าคุณ
ไม่เห็นด้วยกับอาจารย์ คุณคือคนที่ผิด ทำให้เขาเห็นความแตกต่างที่
หลากหลาย” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

1.4 กำหนดข้อตกลงการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นเปิดเรียนวิชา

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนบอกตรงกันว่าการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบ
การณ์ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยมีความสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความลับ
เพราะผู้เรียนต้องแบ่งปันประสบการณ์ ดังนั้นในช่วงแรกของเรียนในรายวิชา
ผู้สอนจะชวนผู้เรียนทำข้อตกลงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิชา และ ทุกคนพูด
ตรงกันว่าต้องรักษาความลับ ไม่นำเรื่องที่พูดออกไปพูดนอกห้อง รวมถึงตัวผู้สอน
เช่นกัน ทั้งนี้การเน้นเรื่องการรักษาความลับอาจต้องเน้นให้เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ
บ่อยๆ ดังตัวอย่างคำพูด

“ตอนแรกเลยก่อนที่จะเริ่มคาบแรก เราก็จะคุยเรื่องของวิชานี้
ว่าเราเรียนกันอย่างไร เป็นการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์นะ การ
เรียนการสอนผ่านประสบการณ์ก็จะมีเรื่องส่วนตัวของแต่ละคนด้วย
ดังนั้นการที่เราจะเปิดเรื่องส่วนตัว ก็คือตัวของเพื่อนที่จะเป็นคู่สนทนา ก็
จะต้องมีเรื่องของ การรักษาความลับที่เป็นจุดเน้นของวิชา” (สัมภาษณ์
รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

“คือเราก็บอกว่าพื้นที่ในห้องนี้เป็นพื้นที่ปลอดภัย ความลับทุก
อย่างก็ให้อยู่ในห้องนี้เท่านั้น แม้แต่ sec อื่นที่เรียนเหมือนกัน คือเราให้
เขารู้เอง ไม่ใช่ห้ามไปบอก ให้คิดเองแล้วกันว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์ขึ้นกับ
คุณจะเกิดอะไรขึ้น ก็ให้เขารับรู้ด้วยตัวของเขาเองว่าการรักษาความลับ

เป็นเรื่องสำคัญ ทุกครั้งที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับ power walk หรือเรื่อง
ที่ sensitive หรือเด็กเล่าเรื่องเพื่อนจับคู่กัน ทุกครั้งต้องให้เด็กทำ
ข้อตกลงก่อนว่าต่อไปนี้ ถ้าเกิดเรื่องนี้ ๆ คุณจะทำอย่างไร เด็กก็จะบอก
เลยว่า “ต้องรักษาความลับ” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

2. การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน

ทั้งผู้สอนและผู้เรียนพบว่าด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนผ่าน
ประสบการณ์ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ประกอบด้วยสามารถเข้าใจ
จำเนื้อหาการเรียนรู้ได้ ผู้เรียนมีความไว้วางใจ ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ผู้เรียน
เข้าใจตัวเองและผู้อื่น กล้าแสดงออก ทักษะคิดเชิงบวกต่อวิชาที่เรียน มีการใช้มือถือ
ระหว่างเรียนน้อยลง สามารถนำความรู้ไปใช้นอกห้องเรียน

2.1 เข้าใจและจำเนื้อหาการเรียนรู้ได้

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนิสิต นักศึกษา พูดตรงกันว่าการจัดการเรียนการ
สอนแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำ ทำให้ผู้เรียน
สามารถจำเนื้อหาที่เรียนรู้อ้างอิงได้ เข้าใจง่าย เพราะการทำกิจกรรมเกิดประสบการณ์
ตรงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติ แตกต่างจากการเรียนแบบท่องจำ
ดังคำพูด

“มันทำให้เราเห็นภาพ จำได้ดี เพราะมันได้สัมผัส” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

“เห็นด้วยกับเพื่อนเหมือนกันค่ะ คือ การที่เรียนแบบนี้แล้ว มัน
คือการสอนให้เข้าใจมากกว่าท่องจำ คือนั่นเข้าใจจริง ๆ แล้วเหมือนกับ
เปลี่ยนทัศนคติข้างในของเราไปด้วยค่ะ” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

“การได้ทำกิจกรรม เราก็จะไม่ลืมเพราะว่าอย่างน้อยเราก็เคยได้
ไปอยู่ในจุดนั้น เราก็ได้รู้แล้ว เวลาพอไปทำจริง เราก็ เคยอยู่จุดนั้นแล้ว
เราก็สามารถดึงมาใช้ได้ ไม่ลืมเหมือนการเลกเชอร์” (สนทนากลุ่ม
ผู้เรียน)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

2.2 เคารพ ไว้วางใจผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียน

ในส่วนตัวผู้สอนเองก็พบว่าการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความเคารพให้เกียรติเพื่อน และไว้วางใจในตัวผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน ดังคำพูด

“พอหลังๆ เวลาเขาฟังเพื่อน ไม่หัวเราะหรือทำหน้าตลก คือเขาฟังด้วยความเคารพ เขาเคารพคนอื่นเป็น ในวัยของเขาเอง”
(สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

“พอทำแบบนี้ทำให้คนเคารพกันจริง รู้สึกว่าเค้าไว้วางใจเรามากนะที่เค้ากล้าที่จะเล่าหลายเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตเค้า ที่ไม่เคยแม้แต่จะสื่อสารให้ใครฟัง แสดงว่าพื้นที่นั้นต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยจริงๆ”
(สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

2.3 เข้าใจตัวเอง และเข้าใจผู้อื่น

ผู้เรียนส่วนใหญ่บอกว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ทำให้พวกเขาสนใจการเรียน รู้สึกว่าห้องเรียนไม่น่าเบื่อ และได้ทบทวนตัวเอง เข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น

“ทำกิจกรรม (เส้นอำนาจ) ผมอยู่หลังสุด ครับผม ผมก็จะมองเห็นว่า ความต่างนั้นมันมีผลมาจากอดีตมันส่งผลถึงพฤติกรรมของเรา ถึงอารมณ์ ถึงการแสดงออก เพราะว่าต้นทุนเหล่านี้ ผมมองว่ามันเป็นสิ่งที่ทำให้เราแสดงออกในปัจจุบัน อย่างเช่น ผมผ่านเหตุการณ์ที่ไม่ดีมา พออยู่ในช่วงปัจจุบันผมก็จะมีพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่เหมือนรู้สึกว่าแปลกแยก แต่เพื่อนอีกคนหนึ่งที่มีอดีตที่ดี มีครอบครัวที่สมบูรณ์ เขาก็จะมีการแสดงออกพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่ง” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

“กิจกรรมจักรวาลจัดสรร แล้วให้หัลบตา พอลืมตามาปุ๊บ ได้จับคู่กับคนที่ไม่เคยคุยกับเรา พอมาคุยปุ๊บ เขาก็เป็นคนดีคนหนึ่ง เขา

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

ไม่ได้เป็นคนที่ยังอะไรแบบนี้ เหมือนสะท้อนความรู้สึกว่าแบบเรารู้สึกกับเขายังไงก่อนหน้านั้น แล้วพอเราคุย มันก็จะเปลี่ยนความคิดว่า เขาก็ไม่ได้อะไร เขาก็ไม่ได้เป็นอย่างที่เรามอง” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

2.4 ทำให้กล้าแสดงออก

สภาพในห้องเรียนโดยทั่วไปจะมีทั้งผู้เรียนที่กล้าแสดงออก และไม่กล้าแสดงออก แต่การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ใช้กลุ่มย่อย และไม่มีการตัดสินถูกผิด ทำให้ผู้เรียน กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ดังคำพูดของผู้เรียน

“แบ่งกลุ่ม หนูว่ามันดีตรงที่ได้พูดทั้ง 5 คน คือบางคนมีแบบนี้ ชี้อาย หรืออะไรแบบนี้ ไม่ยอมพูด พออยู่ในพื้นที่เล็กลง มันจำเป็นต้องพูดก็ได้แสดงความเห็น” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

“ขอตอนที่อาจารย์เขาบอก ให้เราได้คิด ได้ตั้งคำถาม หรือว่าให้เราพูดสิ่งที่เราเรียนรู้มาอะไรอย่างนี้ แบบมันได้คิดครับ แล้วก็ชอบที่ว่าตอบอะไรไปก็ไม่ผิดถูกไม่มีผิด บางครั้งมันก็แบบ เออ เรากลัวที่จะตอบครับ ปกติเวลาอยู่ในห้องก็ไม่ยกมือตอบ ก็แบบนี้ ก็กลัวยกมือตอบบ้าง ก็รู้สึกว่าการเรียนแล้วมันสบายใจ ไม่กดดัน มันทำให้แบบเราคิดด้วย แทนที่แบบจะนั่งงง ว่ามันคืออะไร กลายเป็นว่าเราได้คิดสิ่งที่เรียนมาย้อนกลับด้วย ก็ทำให้จำได้มากขึ้น” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

2.5 ทักษคติเปลี่ยนไปในทางบวกต่อวิชาที่เรียน

ในภาพรวม ผู้เรียนในสถาบันแห่งนี้บอกเล่าว่าพวกเขาเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มุมมองทางบวก เห็นความสำคัญของวิชาที่เรียน ดังคำพูด

“ตอนแรกคือการที่เราเรียนเราไม่ได้หวังอะไรมาขนาดนี้ แต่ว่าพอเราเรียนมันทำให้เราเปลี่ยนความคิดทัศนคติ ไม่ใช่เปลี่ยนแค่ความรู้ แต่มันเปลี่ยนความรู้สึกของเราด้วย การไม่ตัดสินคนนั้น ใคร ๆ ก็พูดได้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

เหมือนกัน แต่ว่าใครจะทำได้จริง ๆ ค่ะอันนี้คือทุกตัวกิจกรรมที่บอก มันปลูกสร้างตัวให้เราจนมาเป็นเราในวันนี้ แล้วเราก็เชื่อว่าสิ่งที่อาจารย์สอนมันนำไปใช้ได้จริง ๆ แล้วมันก็เป็นกระบวนการที่ดีจริง ๆ” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

“ของหนูก็เหมือนว่าตอนแรกไม่ได้คาดหวังว่าการเรียนการสอนมันจะเป็นกิจกรรมขนาดนี้ เพราะว่าบางทีความรู้สึกแรกหนูแบบว่า ทำอีกแล้วหรอ อะไรแบบนี้ เพราะว่าหนูรู้สึกว่าจะแต่เรียนตั้งแต่ปี 1 ปี 2 ปี 3 มาก็คือทฤษฎีหมดเลย สไลด์ วีดีโอ อะไรแบบนี้ตลอดเลย หนูก็ไม่ได้คาดหวังจะมีกิจกรรมให้เราทำความเข้าใจมากขึ้น มันทำให้เรารู้สึกเข้าใจว่ากิจกรรมนี้นั้นแบบสามารถไปประยุกต์ใช้ในประจำวันได้ค่ะ” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

นอกจากนี้ ผู้เรียนมีความเห็นว่าการเรียนวิชานี้มีประโยชน์ เพราะสามารถนำไปใช้นอกห้องเรียน ควรที่จะให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนวิชานี้ และควรเริ่มตั้งแต่อยู่ในชั้นปี 1 ดังคำพูด

“น่าจะเริ่มให้เร็วกว่านี้อีกหน่อย ควรจะเป็นเบื้องต้น อันนี้เหมือนปี 3 แล้ว ใช่ว่าสอนน้องตั้งแต่ปี 1 มันเหมือนเป็นพื้นฐานของทุกอย่าง นำไปใช้ได้ อยากปรับหลักสูตรการเรียนการสอนของไทย เพราะว่าคิดต่างมันก็เรื่องเยอะ หนูว่าเรื่องแบบนี้ น่าจะลงลึกตั้งแต่ประถม ไม่ใช่แค่มหาวิทยาลัย เป็นการมองคนพื้นฐานมาก ความจริงมันไม่ใช่แค่วิชาชีพหนู มันใช้ได้กับทุกอย่าง ทุกวิชาชีพ” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

2.6 สามารถนำความรู้จากในห้องเรียนไปใช้นอกห้องเรียน

นอกจากผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา เข้าใจตัวเองและเพื่อน และกล้าแสดงออกแล้ว ผู้เรียนบอกว่าพวกเขาสามารถนำความรู้และทักษะที่

ได้ไปใช้นอกห้องเรียน กับเพื่อน ผู้รับบริการและคนในครอบครัว โดยเฉพาะทักษะการฟัง การยอมรับผู้อื่นโดยไม่ตัดสิน

“หนูห่างกับน้อง 10 ปี ซึ่งคือในฐานะที่โตแล้ว ก็จะมีความคิดในแบบที่ต้องอ่านหนังสือนะ ต้องอย่างนี้ อย่างนี้ ก็คือแบบเป็นพวกแม่ไปเลย จนลืมไปเลยว่า ตอนเด็ก ๆ เราก็ไม่ได้ทำแบบนี้เหมือนกัน แล้วคือเป็นน้องหนู เป็นคนที่ ถ้าสมมติมีคนว่า เขาจะเจี๊ยบ เจี๊ยบเลย แต่ถ้าเป็นคนอื่น คนที่มาเจี๊ยบใส่เรา เราก็จะไม่โห แล้วอาจารย์ก็บอกว่า ก็แค่ออยู่กับเขา นั่งอยู่ตรงนั้น แล้ววันนั้นหนูนั่งไปแบบเกือบ 20 นาที นานมาก แล้วอยู่ดี ๆ น้องก็พูดว่า มันเป็นแบบนี้ละ คือเหมือนกับ ก็แค่รู้ว่า ก็แค่ออยู่กับเขา แล้วให้เขาพูด มันทำให้เราเอาไปใช้ได้จริง ๆ” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

“เวลาแม่มีปัญหา หนูก็รับฟัง แต่ก่อนหนูจะห้าม เช่น แม่ก็อย่าให้เขายืมดังค์ อย่าไปสิ ห้ามทุกอย่าง แต่ช่วงนี้หลังจากเรียนวิชานี้ หนูก็เริ่มเปิดใจให้แม่แล้ว ไม่ขัดแม่ ให้แม่ตัดสินใจเอง แม่พูดได้มากขึ้น แม่ก็พูดว่า เวลาลูกฟังแม่มากขึ้น มันทำให้แม่ผ่อนคลายมากขึ้น หนูรู้สึกดีใจที่แม่ไม่เก็บเรื่องทุกข้อใจเอาไว้” (สนทนากลุ่มผู้เรียน)

3. การเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอน

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็อาจารย์ผู้สอนทุกคนบอกว่าจากการได้มีโอภาสสอนแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์นอกจากจะเห็นการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนแล้วตัวผู้สอนก็มีการเปลี่ยนแปลง คือ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น ทักษะคิดเชิงบวกต่อการใช้กิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนใกล้ชิดกัน และ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตัวเอง

3.1 มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้สอนคนหนึ่งบอกเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวเองว่ามีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น จากเดิมรู้สึกว่าคุณเองขาดความมั่นใจที่จะไม่ใช้สไลด์ประกอบการสอน เพราะกลัวจะสอนได้ไม่ครอบคลุม และ ต้องสรุปการทากิจกรรมเข้าสู่ทฤษฎีให้ได้ ปัจจุบันตนเองมีความมั่นใจมากขึ้นกล้าที่จะไม่ใช้สไลด์ ดังคำพูด

“ถ้าถามว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรไหม ทำให้รู้สึกว่าคุณกล้าที่จะเปลี่ยนตัวเอง เพราะว่าในความรู้สึกแรก ที่ฉันจะต้องทึ่งสไลด์ ฉันต้องทึ่งเลคเชอร์ฉันเธอ พอมาใช้ในการสอนแบบใหม่ (การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์) มาทั้งหมดสามครั้ง จะเป็นลักษณะของการยืนยันที่รู้สึกว่าเราโอเคกับการสอนวิธีนี้ ตอนที่ยังไม่มีเปลี่ยนแปลงจะรู้สึกอย่างเดียวว่าใครที่จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ เรารู้สึกว่าเขาเก่ง เรายังไม่เก่งพอ เพราะการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ก็คือฟังปึกคุณต้องตั้ง ให้เด็กโยนกลับมาที่ theory ให้ได้ เราก็จะแบบ ฉันทำได้เธอ อันนี้คือคำถามที่ถามตัวเอง เป็นการเปิดให้เรามั่นใจเพิ่มมากขึ้น สองอันนี้ที่ชัดเจน ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเลย ที่ว่าเรากล้าทึ่งสไลด์ มันกลายเป็นการสร้าง ความมั่นใจว่าเราสอนวิธีนี้ได้จริง ๆ นะ แต่เดิมที่เรารู้สึกว่า ไม่ เด็กตอบมาแล้วไม่ได้อยู่ในสิ่งที่ฉันเตรียมไป และไม่ได้อยู่ในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ แล้วจะอย่างไร กลัวคำตอบที่ออกมานอกเหนือจากนั้น คือการสอนแบบนี้ ตัวเองรู้สึกว่าเราควบคุมเด็กไม่ได้ พอควบคุมเด็กไม่ได้ เราก็เลยเลือกที่จะอยู่ใน comfort zone เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงอันที่สองคือเรา กล้าออกจาก comfort zone มากขึ้น มันอาจจะเป็นภาพลักษณ์ของครูมากกว่าถ้าเกิน comfort zone มา เดี่ยวเด็กจะมองว่าเราไม่รู้จริง” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

3.2 ทศนคติเชิงบวกต่อการใช้กิจกรรม

ผู้สอนคนหนึ่งบอกว่าตนเองมีทัศนคติต่อการใช้กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เปลี่ยนไป เดิมคิดว่าการใช้กิจกรรมเป็นเรื่องสาระ แต่เมื่อได้มีโอกาสใช้กิจกรรมเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ตนเองมีทัศนคติเปลี่ยนไป ชอบที่จะจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรม และนำวิธีการนี้ไปใช้จัดการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ ด้วย ดังคำพูด

“ตอนแรกไม่เชื่อเรื่องนี้ ไม่เชื่อเรื่องกิจกรรม รู้สึกว่ามันไร้สาระ รู้สึกว่ากิจกรรมเหล่านี้นักศึกษาเข้าไม่ถึงหรือว่าเอ๊ะ เราจะสอนอะไรเขา นะ ตอนแรกเชื่อว่า แบบอาจารย์เล่ามาเลยคะ ว่าทฤษฎีนี้คืออะไร และจะใช้ได้ยังไง 1-2-3-4 แต่พอมา หือ มีชีวิต รู้สึกชอบ ตอนนั้นชอบเลย มันเลยทำให้เอาไปใช้ในวิชาอื่น ไม่ใช่แค่วิชานี้ มันก็เลยมาเข้าสู่วิชาจริยธรรมทางเพศ เพศศึกษา มันก็จะเป็นกิจกรรมเกือบทุกครั้งของตัวเองสอนเลย หนูเปลี่ยนเยอะมาก” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

3.3 กำแพงระหว่างผู้สอนและผู้เรียนหายไป

ด้วยการสอนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ให้ความสำคัญต่อมิติการเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ที่ต่างไปจากการสอนแบบดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหา คิดวิเคราะห์ มากกว่าความรู้สึก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ในหลาย ๆ มิติ เช่น กำแพงระหว่างผู้สอนและผู้เรียนแคบลง ผู้สอนเข้าใจมิติอื่น ๆ ในชีวิตของผู้เรียน มีรายละเอียดดังนี้

“ใส่ใจในเรื่องราวของชีวิตเด็ก โดยปกติแล้วเราแค่สอน เราบรรยาย แต่เราไม่ได้รู้หรือเด็กเป็นยังไง แต่พอเป็นวิธีนี้ เรารู้ เราเข้าใจชีวิตเด็กมากขึ้น ...อันนี้ยกตัวอย่าง เช่น กิจกรรม power walk มันเป็นอย่างไรที่เด็กรู้สึกมีผลกระทบ เด็กบางคนก็เสนอว่าอยากให้เราทำกิจกรรมแบบนี้แหละ แต่ขอปิดตาได้ไหม แล้วเราก็มาทบทวน ทำให้เกิดความ

เข้าใจกับกลุ่มคลาสของเราว่าเขามีอัตลักษณ์ที่เป็นชายขอบอยู่ในกรอบแบบไหน ซึ่งแต่ก่อนเราไม่ได้สนใจ เรามีหน้าที่แค่สอน เราไม่ต้องไปทำความเข้าใจกับชีวิตหรือเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านี้ พอเราทำความเข้าใจทำให้เรากับเด็กเปลี่ยนไป” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

“เหมือนไม่มีกำแพงค่ะ อย่างตรวจงานเด็กเมื่อคืน ครั้งที่แล้วก็มีหลายคนบอกหนูขอโทษจริง ๆ หนูไม่มีสติในการเรียนเลย หนูมีปัญหา คือ เขากล้าที่จะมาบอกเราตรง ๆ ว่า หนูไม่ตั้งใจเรียน หนูมีปัญหาส่วนตัว คือ เขาไม่ต้องมาบอกหนูก็ได้ เขาจะเขียนสวยๆ ก็ได้ว่าวันนี้สะท้อนอะไร” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

3.4 มีพลังในการสอน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตัวเอง

จากประสบการณ์ตรงที่เห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน และ ของตัวผู้สอนเอง ทำให้ผู้สอนเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอนแบบผ่านประสบการณ์ ทำให้ผู้สอนเกิดพลังมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองในด้านการสอนดังคำพูด

“คือ ที่มีพลังในการสอนวิชานี้ต่อไป เราเห็นการเปลี่ยนแปลงของคนจริง ๆ มันอ่านสมุดแล้วมีความสุข มันตั้งหน้าตั้งตาที่จะรอเรียนต่อไป มีความสุขมาก ชอบมาก อันนี้มันก็เป็นพลังที่ทำให้เราสอนต่อไปว่า ตอนแรกเป็นครู มันเหนื่อย แต่พอเห็นนักศึกษาเรียนแล้วมีความสุข มันก็หายเหนื่อย เมื่อก่อนเป็นครูที่ชอบ lecture เราก็จะเหนื่อยกับการที่ต้องพูดๆ เพราะที่นี้สอนดุนะ 6 ชม. เราต้องพูดตลอด แต่ตอนนี้พอเห็นเด็ก active เราก็ active ตาม เราก็สนุกตาม มันทำให้เรารู้สึก happy มากขึ้น” (สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)

ในวันคืนข้อมูล ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนบอกว่าการสอนแบบนี้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตัวเอง ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ดังคำพูด

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

*“การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ทำให้เรามีเป้าหมายมากขึ้น ที่
จะพัฒนาตัวเอง คิดสร้างสรรค์กิจกรรมให้เหมาะสมกับการเรียน ”
(สัมภาษณ์รายบุคคลกับอาจารย์ผู้สอน)*

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้จากผู้สอนและผู้เรียนพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และให้ความสำคัญต่อการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่มีความเหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามาก เพราะผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุด (adult learning) เมื่อพวกเขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (experiential learning) จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากกว่า 80% ในขณะที่หากเรียนแบบบรรยายให้ผู้เรียนจดจำ ผู้เรียนจะเข้าใจการเรียนรู้ได้เพียง 20% Bell (2007) การสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ปลอดภัยเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Adams, 2007; Schwartz, 2012; Clapper, 2010) พบว่า การกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียน ในเรื่องการเคารพ การรับฟังโดยไม่ตัดสิน และการรักษาความลับ ในช่วงแรกของการเปิดเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ และผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างในการทำตามข้อตกลงเช่นกัน Schwartz (2012) ในระหว่างการเรียนแต่ละครั้ง การฟังด้วยหัวใจ การเคารพและไว้วางใจ การไม่ตัดสิน ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย (Schwartz, 2012; Bell, 2007) ผู้สอนพบว่ากำแพงระหว่างผู้สอนและผู้เรียนหายไป เป็นเพราะ บรรยากาศการเรียนที่ผู้เรียนและผู้สอนให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้กำหนดสาระการเรียนรู้มาเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ ทำให้บรรยากาศผ่อนคลายเพิ่มความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้สอน

และผู้เรียนและผู้เรียนด้วยตนเองมากกว่าการสอนแบบดั้งเดิม (Coker et al, 2017; Girven, Conneely, and Tangney, 2016).

การใช้กลุ่มย่อย เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบผู้ใหญ่ Olympic Training and Consulting and Consulting Ltd (2018) การศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่าการจัดที่นั่งที่ผู้เรียนทุกคนและผู้สอนนั่งอยู่ในระดับเดียวกันทำให้เกิดความรู้สึกเท่าเทียม รู้สึกปลอดภัย เพราะทำให้สมาชิกทุกคนสามารถเห็นหน้ากันมีปฏิสัมพันธ์กัน Schwartz (2012) ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากการใช้ผู้สอนเป็นศูนย์กลางมาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้สอนทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และสะท้อนความรู้สึก ความคิดความเข้าใจจากประสบการณ์ บทบาทของผู้สอนจึงเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ลดบทบาทของการมีอำนาจสูงสุดในชั้นเรียน (Schwartz, 2012; Palis and Quiros, 2014) การเรียนรู้แบบผ่านประสบการณ์หรือการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ผ่านการรับรู้หลาย ๆ ด้าน ให้ความสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์ เป็นเพราะการเรียนรู้แบบนี้ จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติ ความคิดความเชื่อ และสามารถที่จะนำไปใช้ในห้องเรียนได้ ซึ่งในประเด็นนี้ Khankaew (2012) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ในหนังสือเส้นทางสู่การเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน โดยพบว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง คือมีการใช้ทักษะการฟังด้วยหัวใจกับคนรอบข้าง และมีความระมัดระวังเรื่องการใช้อำนาจของตน

พบว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่ตัวผู้สอนก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย สอดคล้องกับการค้นพบของ Khankaew (2012) ที่บอกว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ผู้สอนเกิดการเรียนรู้และเติบโตจากการทำงานเช่นกัน ผู้สอนที่ใช้การเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ต้องเป็นคนที่เปิดกว้างยอมรับความคิดที่แตกต่าง และ ปรับปรุงตัวเองอยู่

เสนอ Olympic Training and Consulting and Consulting Ltd (2018) ผลการศึกษาที่พบว่าครูผู้สอนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนในการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์สอดคล้องกับผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาวิชาชีพครูเช่นกันที่พวกเขาเปิดเผยว่าการเห็นการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนทำให้ผู้สอนเกิดแรงบันดาลใจที่จะสอนการเรียนรู้แบบผ่านประสบการณ์ (Girvan, Conneely, and Tangney, 2016).

การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากผู้เรียนจะมีความรู้แล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติและพฤติกรรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การสร้างความรู้สึกลดท้อเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ซึ่งผู้สอนต้องสร้างให้เกิดขึ้น โดยจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การจัดที่นั่ง การทำความเข้าใจข้อตกลงในการเรียนรู้แบบผ่านประสบการณ์กับผู้เรียน การฟังโดยไม่ตัดสิน การเคารพให้เกียรติ ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายสนับสนุนการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ส่งเสริมความปลอดภัยในการเรียนรู้ เช่น เป็นพื้นที่ราบ รวมถึงขนาดของผู้เรียนให้เหมาะสมต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้ทั่วถึง เพราะการนั่งในระดับเดียวกันและเห็นหน้ากันทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น
2. พัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ให้กับผู้สอน
3. ให้การสนับสนุนอาจารย์ทำการศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรู้สึกลดท้อในหลากหลายรูปแบบที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ผ่าน
แผนงานสุขภาวะผู้หญิงและความเป็นธรรมทางเพศ สมาคมเพศวิถีศึกษาที่
สนับสนุนงบประมาณ ขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอน และ นิสิตนักศึกษาที่ สละเวลามาให้
ข้อมูล แบ่งปันความคิดเห็นต่อการเรียน

References

- Adams, M. 2007. "Pedagogical frameworks for social justice education".
**In Teaching for diversity and social justice. Teaching for
diversity and social justice**, edited by A. Maurianne Bell, B
Lee, and P. Griffin. New York: Taylor & Francis Group.
- Bell, AL. 2007. "Theoretical foundations for social justice education".
**In Teaching for diversity and social justice. Teaching for
diversity and social justice**, edited by A. Maurianne Bell, B
Lee, and P. Griffin. New York: Taylor & Francis Group.
- Clapper, TC. 2010. "Creating the safe learning environment" [internet].
Paial Newsletter. 3(2). [cited 2018 September 15]. Available
from:[https://www.researchgate.net/publication/257835881_C
reating_the_safe_learning_environment](https://www.researchgate.net/publication/257835881_Creating_the_safe_learning_environment).
- Coker, JF.; Heiser, E.; Taylor, L.; and Boo, C. 2017. "Impacts of
experiential learning depth and breadth on student
outcomes". **Journal of Experiential Education**. 40(1): 5-23.

- Girvan, C.; Conneely, C; and Tangney, B. 2016. “Extending experiential learning in teacher professional development” . **Teaching and Teacher Education**. 58: 129-39.
- Khuankaew, O. 2012. **Ways of changing**. Bangkok: Duantula Press. (in Thai)
- Kisfalvi, V. and Oliver, D. 2015. “Creating and maintain a safe space in experiential Learning” . **Journal of Management Education**. 39(6): 713-740.
- Olympic Training and Consulting and Consulting Ltd. “**Self- study course for trainers of intercultural mediators. Module 2. Adult training methodology and techniques**” [internet] . [cited 2018 November 15]. Available from:http://www.mediation-time.eu/images/TIME_O5_Trainer_Course_Module_2.pdf.
- Palis, AG. and Quiros, PA. 2014. “Adult learning principles and presentation pearls” . **Middle East African Journal of Ophthalmology**. 21(2): 114-122.
- Puranan, S., Sungtong, E., Kerdtip, C. 2016. “Transformative learning and humanized educare development of teachers in the 21st Century” , **Journal of Education Prince of Songkla University**, 27(1): 13-26.(in Thai)
- Schwartz, M. 2012. **Best practice in experiential learning**. [internet]. [cited 2018 November 23]. Available from: <https://www.ryerson.ca/content/dam/lt/resources/handouts/ExperientialLearningReport.pdf>.